

דברי תורה מאת
רבי מנחם מנדל
פוזנר שליט"א

(רעזא דרעזין)
פרשת שופטים תשפ"א
ביהמ"ד באר ישראל

גיליון מ"ג

פרשת שופטים

תשפ"ז

לדוד ה' אורי וישעי

ארבעים ימי רצון

כאשר חטאו ישראל בעגל, עלה משה רבינו למרום לבקש עליהם רחמים, ואכן הועילה תפילתו לבטל גזר דינם של ישראל שלא להמיתם. אולם עדיין היו נזופים למקום, ומשום כך עלה משה רבינו ארבעים ימים באחרונה, כדי לבקש על חזרת אהבתם של ישראל וחיבתם לפני המקום. סופם של ארבעים יום אלו היה ביום הכיפורים, שבו אמר לו הקדוש ברוך הוא 'סלחתי כדברך'. ומאז נקבע יום זה ליום סליחה וכפרה לדורות. אולם כבר מראשית אותם הימים דהיינו מראש חודש אלול, חשובים הם ימי רצון וסליחה.

על כן, נהגו ישראל מדורי דורות לקדש ימים אלו להתקרב אל בוראם, לבקש רחמים עליהם ועל זרעם ולשוב בתשובה שלימה. בכל תפוצות ישראל נהגו מנהגים שונים בימים אלו; יש האומרים סליחות, יש התוקעים בשופר ומוסיפים מזמורים, אך הצד השווה שבהם, שכולם מתעוררים בימים אלו מתרדמת הזמן ומתקרבים אל ה'.

אמירת 'לדוד ה' אורי וישעי' ומקורה

מנהגינו אנו להוסיף ערב ובוקר בסיום התפילה את מזמור כ"ז שבתהילים, 'לדוד ה' אורי וישעי'. בספרי הפוסקים הרחיבו דברים בדבר מקור המנהג, אשר מופיע לראשונה בספר 'שם טוב קטן', להרב החסיד המקובל רבי בנימין בןש הכהן מקראטשין זצ"ל (נפס בשנת תס"ו), שם כתב לומר מזמור זה מראש חודש אלול ועד שמחת תורה, וז"ל: "הא לך סוד גדול, כל האומר מזמור זה מראש חודש אלול עד אחר שמחת תורה, אפילו גזירה רעה כתובה על האדם מן השמים יכול לבטלה, ומבטל מעליו כל גזירות רעות וקשות, ויוצא בדימוס זכאי בדין. וצריך להזהר מאד מאד שיאמר זה המזמור ערב ובקר דבר יום ביומו, מראש חודש אלול עד אחר שמחת תורה, אזי הוא מובטח שיוציא שנותיו וימיו בטוב ויערב לו ויכריע על ידי זה כל מיני מקטרגים". ועוד הביא שם, כי מראש חודש אלול נפתחין י"ג מכילין דרחמי [י"ג מידות של רחמים], שהם מאירים למטה, ובמזמור הזה יש שלוש עשרה שמות הוי"ה וכו', עיין שם שהארץ ככוונות הקדושות שבמזמור זה.

בדומה לזה הביא כן בסידור האר"י עם פירוש הרה"ק רבי שבתי ראשקוב זיע"א, שנהגו לומר מזמור 'לדוד ה' אורי וישעי' עם כל הכוונות האמורות בספר 'שם טוב הקטן' הנ"ל.

מנהג זה הביאו גם רבינו החיד"א זיע"א בכמה מספריו (סנסן ליאיר בסופו, מורה באצבע סימן א אות לו), ובמשינה ברוה (ס"ה תקפא סק"ב) פסק בזה הלשון: "ונהגין במדינתנו מראש חודש אלול עד יום הכיפורים לומר בכל יום אחר גמר התפלה מזמור

'לדוד ד' אורי' וכו' בוקר וערב, ואומרים אחריו קדיש. ואנו נוהגין לומר עד שמיני עצרת ועד בכלל". ומקור דבריו מן ה'מטה אפרים' (שם סעיף ו).

ומה שכתב שמנהגם לומר עד שמיני עצרת, זהו בחוץ לארץ ששמיני עצרת עדיין שייך לימי חג הסוכות. אך בארץ ישראל נוהגים לאומרו רק עד הושענא רבא.

דברי המעשרים על המנהג

אולם, לא כל הקהילות החזיקו במנהג זה. ולמשל הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז נהג שלא לאומרו, וכן עוד צדיקים. וכך כתב הרה"ח רבי פנחס חיים טויב זצ"ל גאב"ד ראזדאל, (הובאו דבריו בהקדמת ספר 'לב שמח' שהו"ל בנו רבי יהודה יחיאל זצ"ל), וז"ל: "אודות 'לדוד ד' אורי וישעי' בראש חודש אלול, הלא ידוע לך שאין אנחנו אומרים 'לדוד ד' אורי וישעי' בראש חודש אלול כמנהג קצת מקומות. תדע בני בני, שכל הדברים הכוונות הנאמרים שם הם אינם מרבינו האר"י הקדוש זצ"ל, לא מיניה ולא מקצתיה, רק בכל הדברים האלו הם מועתקים מספר חמדת הימים, אשר אנחנו מקובלים מאבותינו רבותינו הקדושים שלא להשגיח על הדברים האלו וכו'. ובאמירת 'לדוד' וכו' ידוע בוודאי אלי שרבינו הקדוש מאור הגולה החוזה מלובלין ז"ל לא היה אומר, וכן תלמידיו הקדושים היהודי הקדוש ז"ל ורבינו זקני הקדוש מזידיטשוב ז"ל ורבינו חו"ז מראפשיץ ז"ל לא היו אומרים 'לדוד' מחמת טעם זה. וכשהייתי בשנת תרפ"ז בקארלסבאד והי' שם הגה"צ מפארסיב מארץ פולין נכד של היהודי הק' ז"ל ואמר לי שלמקובל בידו בוודאי מרבינו היהודי הקדוש זצ"ל זקני הקדוש מזידיטשוב ז"ל לא אמר לדוד, מחמת ששמע מרבו הקדוש מלובלין ז"ל שזה הדבר אמירת לדוד הוא מן הספר חמדת ימים, ושמחתי מאוד בזה כמוצא שלל רב. וגם הגה"ק רבינו מצאנז ז"ל לא אמר לדוד. והצדיקים שאמרו לדוד בוודאי לא היו יודעים שהוא מן הספר הנ"ל, שאילו היו יודעים לא היו אומרים, רק היו רואים בהסידור היו סוברים שהוא מרבינו האר"י הקדוש ז"ל אבל לא כן הוא, עכ"ל".

וכעין זה כתב הרה"ק מקלויזנבורג זיע"א במכתב (הובא בקובץ אגרות קודש אגרת ח), שם ביאר דברי זקני ה'דברי חיים' מצאנז שכל אמירה שאין לה שורש מן השלחן ערוך או מן הכתבים (היינו כתבי האר"י ז"ל) אינו אומר, היות ובעוונותינו הרבים כשל כח הסבל וכל תפילותינו רק מן השפה ולחוץ, וגם מה שכבר חייבים לומר צריכים הרבה רחמי שמים כדי לומר כראוי. וכן הביא שם בשם הגה"א שאין ראוי להוסיף ולומר (וראה במעשה רב אות ג).

מנהג רוב העולם באמירת 'לדוד'

לעומת זאת, מנהג הרבה קהילות, וכמדומה שאפשר

לומר שכן הוא מנהג כמעט כל הקהילות - שנהגו לומר מזמור זה. ויש שהגדילו ונהגו לאומרו כל השנה, ושורש לזה נמצא כבר בדברי החיד"א הנ"ל, שכתב (מורה באצבע שם): "מנהג טוב לומר אחר כל תפלה מזמור 'לדוד ה' אורי וישעי' (תהלים כז), ובפרט מראש חודש אלול עד הושענא רבא". ועוד כתב (סנסן ליאיר שם): "ומה טוב לאומרו כל השנה בשחרית מנחה ערבית, ולפחות כל יום האומרו בכוונה אחר תפילת שחרית ימצא חיים".

ואכן נדפס מזמור זה והמנהג לאומרו בהרבה סידורים, ובהם גם בסידור עולת תמיד, ונכתב בצידו כי סגולה נפלאה היא לומר מזמור זה בימי חודש אלול ובימים הנוראים עד הושענא רבא.

אורי וישעי - ראש השנה ויום הכפורים

ומעתה שומה עלינו להבין פשר דבר, מה טיבו של מזמור זה ומה ענינו, ומדוע חשובה אמירתו כל כך, ומה שייכות יש לו עם ימי הרחמים והסליחות.

פתח דברינו יאיר מדברי חז"ל במדרש שוחר טוב על תהילים (כז, אות ד), וז"ל: "רבנין פתרי קרא בראש השנה וביום הכפורים. לור' בראש השנה, שהוא יום הדין, שנאמר (תהלים לו) 'הוציא כאור צדקן ומשפטך כצהרים'. ו'ישעי' ביום הכפורים, שיושיענו וימחול לנו על כל עונותינו. 'בקרוב עלי מרעים', אלו שרי אומות העולם. 'לאכול את בשרי', שהם באים לקטר את ישראל ליום הדין. 'צרי ואויבי לי', את מוצא השטן בגימטריא שס"ה כמנין ימות השנה חסר חד, כל ימות השנה יש רשות להשטן להשטין לישראל, חוץ מיום הכפורים, אמר ליה הקדוש ברוך הוא אין לך רשות ליגע בהן, אף על פי כן לך וראה במה לך עסוקין, כיון שהולך ומוצא אותם כולם בתענית ובתפלה, ולבושין בגדים לבנים, ומעוטפים כמלאכי השרת, מיד חוזר בבושה ובכלימה, אמר ליה הקדוש ברוך הוא מה מצאת בבניי, אמר לו הרי הן כמלאכי השרת, ואיני יכול ליגע בהן, מיד הקדוש ברוך הוא סובל אותנו, ומבשר להם סלחתי לכם. מכאן ואילך אומרים ישראל, 'אם תחנה עלי מחנה' אומות העולם 'לא יירא לבי', ו'אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח', בתורה שנקראת 'זאת', שנאמר (ויקרא לו) 'זאת התורה'. אמר ר' לוי אכסיתורין שכתבת לי בתורתך (שם טו א) 'בזאת יבא אהרן'".

על דרך חז"ל הקדושים, ממשיכים רבותינו הקדושים ומבארים את המשך המזמור - 'כי יצפני בקספה' - על חג הסוכות (ראה מטה אפרים סימן תקפא).

רמזי חודש אלול במזמור זה

ובביאור חתימת המזמור, 'לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים', מביא רבינו צדוק הכהן מלובלין זיע"א (פרי צדיק דברים, לחודש אלול) את דברי הבעל הטורים (דברים לו) וז"ל: "את לבבך ואת לבב.

משום שביום הכפורים בני ישראל הם בבחינת 'בעלי תשובה', ויכולים לעלות לדרגות שאין צדיקים גמורים מגיעים אליהן.

ישראל עסוקים בנקיין זוהמת החטא – והקב"ה שמח

בהם

ומה שהביא מן התנא דבי אליהו, הנה זה לשון המדרש שם: "דבר אחר 'מים יוצרו ולו אחד', זה יום הכפורים לישראל, שהוא שמחה גדולה לפני מי שאמר והיה העולם, שנתנו באהבה רבה לישראל, משלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שהיו עבדיו ובני ביתו מוציאים את הזבלים ומשליכים אותם כנגד פתח של מלך, וכשהמלך יוצא ורואה הזבלים הוא שמח שמחה גדולה, לכך נדמה יום הכיפורים, שנתנו הקדוש ברוך הוא באהבה רבה ובשמחה".

כלומר, אף על פי שביום הכפורים ישראל עסוקים בחטא לכאורה, מכל מקום כיון שעל ידי זה הם מנקים ומטהרים עצמם לפניו יתברך, שְׁמַחָה' ה' בזה שמחה גדולה, כמלך הַשְׁמַח בעבדיו המנקים את ביתם אף שהזבלים עומדים מול פתח ארמונו.

ובחינה זו מתקיימת בעבודת הכהן הגדול ביום הכפורים, כאשר נכנס הכהן הגדול לקדש הקדשים, ומביא עמו כף מלאה קטורת ומחתה מלאה גחלים ומקטיר לפני ה', ולאחר מכן נכנס ומסלק את הנותר, ונודע יקרת מלאכה זו של הוצאת כף ומחתה הנעשית גם היא בבגדי לבן, להורות על מעלה הנשגבה של נקיין הבית, כנגד טהרת ישראל מחטאיהם.

שופטים ושוטרים

והנה, בשבת הראשונה של חודש אלול, קוראים בני ישראל בכל שנה ושנה פרשת שופטים. וכך פותחת הפרשה (דברים טו"ח-טז): "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְשִׁבְטֶיךָ וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק: לֹא תָסֵה מִשְׁפָּט לֹא תִכְזֹּר פָּנִים וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יַעֲוֶה עֵינֶיךָ תִּכְמֹּם וְיִסְלַף דְּבָרֶיךָ צִדִּיקִם: צֶדֶק צֶדֶק תִּדְרֹךְ לִמְעַן תִּחְיֶה וְיִרְשָׁתָּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ".

והנה, שופטים אלו הם הדיינים הדנים דין תורה לאמיתו, ומעלתם גדולה ועצומה כדברי חז"ל (שבט י'): "כל דין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת – מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. כתיב הכא (שמות יח ג') 'ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב', וכתיב התם (בראשית א ה') 'ויהי ערב ויהי בקר יום אחד'. וכן אמרו חז"ל (פסחים דף יז): "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, כל דין שדן דין אמת לאמיתו מְשַׁקֵּה שכינה בישראל, שנאמר (תהלים פב א) 'אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט'".

לסיוע השופטים עומדים השוטרים, שהרשות נתונה להם להלקות ברצועה שבידם את מי שאינו רוצה לשמוע לפסק הדין, ועל ידם מתקיים הדין.

מדוע לא נזכרו השוטרים בהמשך הפרשה

אמנם יש להבין, שבתחילת הפרשה מוזכרים השופטים והשוטרים יחד, אולם אחר כך לא נמצא שום דין מיוחד על השוטרים, וכל דיני הפרשה עוסקים בשופטים לבדם. וצריך ביאור.

אמנם לדרכנו כאן – דרך הרמז, יתבאר הענין היטב. 'שופטים' זהו יום ראש השנה, יום המשפט של מעלה לכל באי עולם. ו'שוטרים' מרמז על יום הכפורים, לאחר שניתנו עשרת ימי תשובה לישראל לשפר דרכיהם ולקרוע גזר דינם, אזי מי שלא מיהר להמלט על נפשו, ענוש יענש כפי אשר נקצב עליו. אך אם שבו ישראל בתשובה, שוב אין השוטרים נצרכים, כיון שזכו ישראל לשופטם לפני ה'.

מטעם זה, בתחילת ימי הדין נקראים שניהם – 'שופטים' ו'שוטרים' תתן לך. אולם אם קיימו ישראל בעצמם 'ושפטו את העם משפט צדק', ונצטדקו

במדרש (ויק"ד טו א) על שמחל ה' יתברך לאדם הראשון ביום שבראו וְחָטָא, "אמר הקדוש ברוך הוא לאדם, זה סימן לבניך, כשם שעמדת לפני בדין היום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך לעמוד לפני בדין ביום זה ויוצאין לפני בדימוס, אימתי, בחדש השביעי באחד לחדש", ובזה רמז שמחל לו על עוון 'עץ הדעת', שמספרו ג"כ תרל"ט.

רמזים לחג הסוכות

ועוד כתב שם ה'פנים יפות' וז"ל: "ה' מעוז חיי רומז על ימי החג, שהם רומזים על שני חיי אדם, כמו שאמרו במדרש (שם לב) על פסוק 'תוֹדִיעֲנִי אֲנֹכְחַיִים שִׁבְעַת שְׁמֹחוֹת אֶת פִּנְיֶךָ נְעֻמוֹת בִּימִינֶךָ נֶצַח' (תהלים טז יא), אל תקרי 'שִׁבְעַת' אלא 'שִׁבְעַת', שהם שבע מצוות שישאל מקיימיהם בחג [דהיינו ארבעת המינים, סוכה, שמחה וחגיגה], ועוד רמז 'מעוז חיי' שהם כמספר 'ימי סוכה', שכל אחד מספרו קנ"א (טז). ואמר לשון 'ממי אירא' בראש השנה ויום הכיפורים שהם תחילת ימי הדין, ואמר 'ממי אפחד' בימי החג שבו נגמר הדין עם מסירת הפתקין, כמו שפירש רש"י בפרשת בשלח (שמות טו טז) דִּינְיָאָהּ הוּא מִרְחוּק ופחד מקרוב".

שני ימים טובים כנגד שני חטאים

כאמור דרשו חז"ל את השייכות בין מזמור זה לימים הנוראים, ואמרו: "אורי זה ראש השנה, וישעי זה יום הכפורים".

ראיתי מבארים, כי שני הימים טובים הללו, ראש

כי כל הפרק כולו מוקף וסובב ברמזים על הימים הנוראים ועל חודש אלול, ומוזכר ב"ג שמות הקדוש, הרומזים אל י"ג מביילין דרחמי – אלו שלוש עשרה מידות של רחמים

השנה ויום הכפורים, ניתנו להם לישראל כנגד חטא העגל וחטא המרגלים; ראש השנה כנגד חטא העגל, ויום הכפורים כנגד חטא המרגלים. ואם נתבונן היטב בזה, יאיר לנו הדבר באור חדש את ענין 'אורי וישעי'.

דרגת ישראל ביום הכפורים

כי הנה כתב השפת אמת (פרשת אחרי מות תרס"ד) וז"ל: "ואל יבא בכל עת אל הקודש". מכאן אמרו חז"ל (ברכות לד:) 'במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד'. כי בכל השבתות וימים טובים אינם יכולים לנכנס לפני ולפנים, רק ביום הכפורים שהוא בחינת 'בעלי תשובה' שנפתח להם שער מעולם העליון. ועל זה איתא במדרש (שחר טוב תהלים כז) 'ה' אורי בראש השנה וישעי ביום הכפורים'. כי בראש השנה נחתמין צדיקים גמורים לחיים, אבל ביום הכפורים ישועה לכל העולם, אפי' להחוטאים שהם צריכין ישועה. ויום הזה הוא ישועה לכל השנה לבעלי תשובה. כמו דנאמר (ויקרא טז ה) 'ביום הזה יכפר'. כי כל כפרות של כל השנה מיום הזה. וכמו כן 'אחת בשנה יכפר' (שמות ל י), שההיום מכפר בכל ימי השנה. וכן דרשו חז"ל (תנא דבי אליהו רבא א) 'מים יצרו ולו אחד בהם' (תהלים קלט טז) זה יום הכפורים, וכתיב 'בהם'. וכמו כן מה שדרוש במדרש (שחר טוב תהלים כז אות ג) 'אורי וישעי ביום' מטעם הנ"ל, שהיה אז ישועה לכל הדורות 'וישעי ה' ביום ההוא', ולכן אומרים זה בכל יום. וגם מה שדרשו חז"ל (תנא דבי אליהו שם) 'ולו אחד בהם' על יום השבת, שהוא גם כן ברכה על כל ימי השבוע".

מבואר בדברי קדשו, מה שגבה מעלת יום הכפורים יותר מכל הימים, ואפילו משבתות וימים טובים, אשר רק בו נכנס הכהן הגדול לקדש הקדשים.

ראשי תיבות 'אלול'. לכך נהגו להשכים ולהתפלל סליחות מאלול ואילך. וכן 'לולא' האמנתי לראות בטוב ה' "לולא" אותיות 'אלול' שמאלול ואילך חרדתי נגד ה', עכ"ל.

ומוסיף לבאר שם את עומק הדברים, על פי מה שדורשת הגמרא (ברכות ד.) על פסוק זה וז"ל: "תנא משמיה דרבי יוסי, למה נקוד על 'לולא' – אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא, אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו, שמא יגרם החטא". כלומר, שמשום ספקו של דוד המלך לכן נקוד על אותיות 'לולא', לומר שאינו יודע אם יקבל שכר עם הצדיקים או שמא לא חלילה. ומטעם זה ראוי לומר בחדוש אלול מזמור כ"ז שנזכר בו פסוק זה, כדי שיזכור האדם לתקן מעשיו שלא יגרם לו החטא לאבד עולמו חלילה, שהרי מי לנו גדול מדוד המלך שחש לזה.

ונודעו דברי הרה"ק מגור בעל ה'חידושי הרי"ם' זיע"א (ראה שפת אמת דברים לחדוש אלול תרל"ב), ש'לולא' יש בו שתי תיבות, תיבת 'לו' ותיבת 'לא'. דהיינו, שישים האדם עצמו בבחינת 'לא' – כמי שאינו כלום, וככל שיעשה כן, כך יזכה שיהיה העולם 'לו' – שיהיה שלו ויזכה בו. וזה סוד חודש אלול, וזו תכלית עבודת האדם בימים אלו.

רמזי הימים הנוראים

ובשם רבינו הגר"א זיע"א (ראה סידור הגר"א 'אשי ישראל', ובפירושו 'אבני אליהו' על מזמור זה) מובא רמז נוסף במזמור זה לימים הנוראים, בפסוק 'שמע ה' קולי אקרא ותנני וענני', וז"ל: "שמע ה' קולי בראש השנה, כמו שכתוב (בראשית כז כב) 'הקול קול יעקב' שמתגברין בקול שופר, כמה דאת אמרת 'לשמוע קול שופר': אקרא. ביום כיפור, וכן דרשו חז"ל (ראש השנה יח.) 'דרשו ה' בהמצאו' אלו י' ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, 'קראוהו בהיותו קרוב' זה יום כיפור. ואמר 'חנני וענני', כי על יום זה נאמר (שמות לג ט) 'חננתי את אשר אחון', אף על פי שאינו הגון, 'ורחמתי את אשר ארחם' אף על פי שאינו כדאי (ראה ברכות ז.).

השפעת י"ג מידות בימים אלו

העולה מכל האמור, כי כל הפרק כולו מוקף וסובב ברמזים על הימים הנוראים ועל חודש אלול, ומוזכר ב"ג שמות הקדוש, הרומזים אל י"ג מביילין דרחמי – אלו שלוש עשרה מידות של רחמים. וכפי שכתב רבינו הקדוש בעל ההפלאה בספרו 'פנים יפות' על התורה (פרשת אחרי מות, ויקרא טז ל) וז"ל: "והנה נהגו לומר מן ראש חודש אלול עד לאחר הסוכות מזמור כ"ז, שמטעם הטעם מפני שיש בו י"ג שמות הוי"ה כנגד י"ג מדות המאירים באלול". כלומר, שנהגו ישראל לומר בחדוש אלול פעמים הרבה את י"ג מידות של רחמים, משום שמי רחמים הם, והמידות הקדושות משפיעות רחמים על ישראל.

אור ה' בראש השנה – וישועתו ביום הכפורים

ה'פנים יפות' ממשיך ומפרש את כל המזמור. ראשית מביא שם את דברי המדרש 'שחר טוב' המובאים למעלה, ואחר כך מפרש לפי פשוטו וז"ל: "אורי בראש השנה וישעי ביום הכיפורים וכו', לפי פשוטו מפני שראש השנה הוא יום הדין שהלבנה מתכסה בו, והקדוש ברוך הוא ברחמיו הוא מאיר לישראל, כדכתיב בישעיה ס"ו ס' (פסוק יט) 'ולנוגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם'. וישעי ביום הכיפורים, שהוא יום רצון וישועה וקבלת התורה והמצוות ולוחות שניות, רמז לכדי כי 'אורי וישעי' מספרם תרי"ג".

ועוד הוסיף לרמז שם, כי ראש השנה נקרא בתורה 'יום הזכרון', ותיבות 'זכרון כפורים' יחד עולים בגימטריא תרל"ט (639), אשר זהו גם מנין התיבות 'הוי"ה אורי וישעי'. וזהו רמז למה שאמרו חז"ל

הזדמנות אשר כזו שלא תחזור עוד לא היה יכול לעמוד מנגד. לכן החליט לשים נפשו בכפו ולתפוס עסק זה בשתי ידיו, להבריח את הגבול ולמכור את הסחורה.

וממחשבה למעשה, עמד וקבע דברים עם אחד מגדולי המברחים, אשר נהירין לו שבילי הגבול כשבילי כף ידו, ויודע הוא אימתי השומרים עיפיים והיכן אין הם מצויים, לכפו של מי יש לתקוע כמה זוזים דמי לא יחרץ, ואת מי יש להשקות ביין שרף. וכך קבעו ביניהם על יום המסוגל לחשיכה גמורה באין ירח, ואז יחצו את הגבול יחד.

ראה ורעד

למן היום הזה והלאה, עד היום הנועד להברחת הגבולות, היה אותו הסוחר היהודי ירא וחרד ביותר, פניו היו חיוורות כל שעה, וכמעט שלא היה יכול לעשות דבר. מחשבותיו סבבו אך ורק סביב מעשה ההברחה, ודמיונו הכביר להראות מראות זועה, על אודות תפיסתו על ידי שומרי הגבול והריגתו על ידם, או לחילופין אף אם יצליח לברוח ותהא לו נפשו לשלל, שמא יתפסו הללו את סחורתו, וכל הכסף הרב שהשקיע בקנייתו ירד לטמיון חלילה.

כך היה רדוף בפחדיו לילה ויום, ולא יכל ליתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה.

לעומתו, העגלון המברח שכבר היה למוד בכגון דא, חי את חייו כרגיל כל אותם הימים, וידיעתו על תכניתו בעוד ימים אחדים לא הפריעה את מנוחתו כלל. אולם גם הוא הבוטח, לא הועיל לו חוזק ואומץ לבבו כי אם עד יום ההברחה עצמו. אך כאשר אתא לילה ובא בעגלתו אל בית הסוחר העשיר, אז החל הפחד לתקוף גם את לבו הוא, ביודעו את גודל הסכנה אשר הוא מכניס עצמו אליה. כל רשרוש קל החריד אותו ממקומו, ומבטיו נדדו מהכא להתם לראות האם אין עוקב אחריו. וככל שהלכו וקרבו לנקודת הגבול, כך גבר פחדו בקרבו, שיניו דא לדא נקשן וכולו אימר חיל ורעדה, אשר רק אימת הסוחר היושב לצדו גברה עליהן.

רק שנים שנלוו אליהם, לא חש ליבם כל פחד, מעת שהחלו בדרכם ועד שהגיעו אל הגבול. היו אלו שני הסוסים המושכים את העגלה צעד אחד צעד. כל חשש לא ידע ליבם, ואפילו כאשר קרבו אל השומרים החמושים לא הניד הדבר רטט בקרבם, אף כי גם הם נתונים היו בסכנה גדולה, בהיות ויריות השומרים אינן מבחינות בין אדם לבהמה. כי לב סוסים להם, ואינם יודעים כלל את גודל הסכנה אשר בה שרויים אפילו הם עצמם.

יראת הצדיקים והכינונים

משל זה, אמר הרב מבריסק זצ"ל כדי להמחיש את יראת ימי האלול. הצדיקים אשר לב בשר להם, ויודעים את אשר לפניהם, מלאים פחד ורעדה כבר מראש חודש אלול. ופחד הדין מצמיח ליבם בקרבם, וגורם להם להוסיף יראה ומעשים טובים כדי לזכות בדין. וככל שיום הדין הולך וקר, כך גדלה יראתם הנוראה עד שכמעט אי אפשר לדבר עימם מענינים אחרים מלבד אימת הדין.

לעומתם פשוטי העם, אינם במדרגתם, ובחודש אלול אין יראת ה' בוערת בקרבם, אך גם המה בראותם כי יום הדין קרב ובא, חשים את היראה הגוברת בקרבם ויראת ה' גוברת בהם.

אך ישנם אשר כבהמות נדמו, ואינם אלא כאותם הסוסים, אשר אפילו ביום הדין עצמו הולכים להם בוטחים ושאננים. בוודאי אין זה משום 'חכמתם' הגדולה, אלא אדרבה, בגלל טפשותם המופלגה.

אמונה ובטחון – תנאי להצלחה מן הדין.

בכך יש לבאר גם מקרא זה על אודות השופטים והשוטרים. לפי פשוטו, אם 'שופטים תתן לך' – בבחינת אמונה הנתונה בלב – אזי לא תצטרך לאימת השוטרים. אולם עומק יש בדבר, על פי

המצוות (ראה שבת לא:), כמו שאמר הכתוב (דברים יב) "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֶׁאֵל מִעֲמֶךָ כִּי אִם לִירָאָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְּרָכֶיךָ וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ". הרי לנו כי לכל המעלות באים על ידי היראה.

מדוע קודם ראש השנה ליום הכפורים

והנה ידועה הקושיה מפני מה נקבע ראש השנה קודם יום הכפורים. וכי לא ראוי יותר היה שיטהרו ישראל עצמם ביום הקדוש מכל חטא, ורק לאחר מכן יעמדו בדין ויזכו בו לחיים טובים ולשלום. ואם כן מדוע בא יום הדין קודם יום הכפרה.

אכן בפרשתנו נתגלה סוד הדבר, 'שופטים ושוטרים', קודם שופטים ורק לאחריהם שוטרים. וכמו שאמרנו חז"ל (מדרש תנחומא משפטים ד), "אם יש דין למטה – אין דין למעלה". על כן נערך המשפט תחילה, ואז בעשרת ימי תשובה יכולים ישראל לבטל את רוע הגזירה אם יקיימו הם דין בעצמם ויסירו הבגדים הצואים מעליהם. וכל העושה כן – מובטח לו שלא יפול לידיהם של שוטרים הממונים לקיים הדין, כי אין עונש במקום תשובה.

חילוק המדרגות באימת הדין

ויש להוסיף עומק בזה, כי באמת מעלת יום ראש השנה היא בעצם זה שמחדדי בישראל את אימת הדין, ואת הידיעה כי מוכרחים הם לשוב בתשובה, והאמונה במשפטי ה' מחזקת ונותנת כח עצום לשוב בתשובה שלימה.

בענין זה ידוע הסיפור אותו היה מספר מרן הרב מבריסק, הגרי"ז הלוי סולובייצק זצ"ל, וזה תורף המעשה.

'שופטים' זהו יום ראש השנה, יום המשפט של מעלה לכל באי עולם. ו'שוטרים' מרמז על יום הכפורים, לאחר שניתנו עשרת ימי תשובה לישראל לשפר דרכיהם ולקרוצו נור דינם, אזי מי שלא מיהר להמלט על נפשו, עונש יענש כפי אשר נקצב עליו

בימי מלחמת העולם הראשונה, היו הדרכים משובשות ולא היה ניתן להתפרנס במסחר כרגיל. אולם המח היהודי רגיל למצוא בכל צרה את הצד הטוב, בהיות ובזמן מלחמה הגבולות הרגילים משתנים מיום ליום, על כן אין משמרת הגבולות חזקה כבשעת שלום, והכובשים אינם מכירים עדיין את כל המקומות שכבשו – והסוחרים בני המקום יכולים להבריח את הגבול בקלות, ולהביא עימם סחורה ממקום הזול למקום היקר, בלא לשלם מכס.

אולם גם השלטונות ידעו יפה מדבר זה וחששו מכך, ועל כן קבעו כי כל המבריח את הגבולות, אחת דתו להמית במקום ללא דין וללא משפט. נמצא שהזדמנות נאה זו להרוויח ממון הרבה בשעה קלה, היתה סכנת מוות כרוכה עימה בצידה.

בנפשו יביא לחמו

ויהי היום, וגונב לאוזני אחד מן הסוחרים על אודות הזדמנות נפלאה להרוויח ממון רב ביותר. ישנו סוחר אחד אשר בידו מצויה כמות עצומה של בדים משובחים, חור כרפס ותכלת, ולעתות בצרה מוכר הוא כל סחורתו במחיר זול ביותר. ולא זו בלבד, אלא שנודע לו כי במדינה השכנה יוכל למכור בדים אלו בכסף רב, ואם ייפטר מן המכס יוכל להיעשות ברגע אחד עשיר מופלג ביותר.

חשש הסוחר לנפשו כי הסכנה גדולה, אולם לעומת

ישראל בדינם – ממילא שוב אין צורך בשוטרים. וזו היא בחינת כפרת יום הכפורים, אשר על ידה אין קיום לעונש.

הכל הולך אחר הראשית

כדברים הללו יש לרמוז גם כן בברכת 'השיבה שופטינו' שבתפילת שמונה עשרה, בה מבקשים ישראל 'השיבה שופטינו כבראשונה'. במקום שאין בו משפט אין טובה יוצאת לישראל, וכפי שהיה בימות השופטים, אשר עליהם נאמר (שופטים יז) "בְּיָמֵיהֶם הָיָה אִין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיֹּשֵׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה". ועל כך בקשתינו, שישונו השופטים. ומה שמוסיפים לבקש שישונו 'כבראשונה', זהו רמז לראש השנה. כי הכל הולך אחר הראש, היינו שיהיה האדם מיושב בדעתו, כי מקום הדעת הוא במח שבראש, ואם הראש נפעל לטובה, ממילא כל השנה כולה נפעלת לטובה. כל החידושים הנעשים בימות ראש השנה נעשים 'בכח', ולאחר מכן במשך כל השנה מתקיימים הדברים 'בפועל'.

מטעם זה, נחשבים שני ימי ראש השנה ל'יומא אריכתא' (ראה ביצה ד: ורש"י שם ד"ה 'אסורה בזה'), כיון שהכל תלוי וכלול בהם. ורמז לזה נמצא בשם היום – 'ראש השנה', העולה בגימטריא כמנין התיבות 'א-להים יחנונו ויברכנו יאר פניו' (861) – כי כל הברכה של כל השנה כולה תלויה בימי ראש השנה, ואם בו מתהפכת מידת הדין למידת הרחמים (ראה ויק"ר כט ב'), שוב שולטת מידת הרחמים לאורך כל השנה.

יראת הרוממות לצדיקים – ויראת העונש לפחותים

עוד הובא בביאור דברי הפסוקים הללו בספר 'אמת ליעקב', להרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא זיע"א, כי באמת אם יתבונן האדם במעשיו בעיני השכל, בוודאי יכיר מיד שאין לעשות כל רע, כי אם טוב, שהרי כל תאוות העולם הזה ותענוגותיו הכל הכל הבלים, כן רגע היה וכן רגע אבד. התעניף עיניו בו ואיננו. אמנם החסרון נעוץ בכך שהאדם מורכב מגוף ונשמה, ויש בו גם נפש הבהמית השואפת להנאות גופניות, וממילא אין כל מעשיו נקבעים ומוחלטים על ידי השכל לבדו, וזהו שורש כל רעה. ואם רוצה האדם הנלכב למצוא את העצה לזה, יעשה כדברי **הזהר הקדוש** (בהקדמה, דף יא:*) כי עיקר היראה היא יראת הרוממות, ויקיים בעצמו (תהלים קיא) "ראשית חכמה יראת ה'", ויזכור כי ה' יתברך מלוא כל הארץ כבודו ועיניו צופיות על כל המעשים, ומשגיח בפרטות על כל אחד ואחד, ובזה יטה לבו לטובה ויזכה ליראה עילאה.

אמנם אף כי בוודאי כך היא דרכם של צדיקים, אמנם לא כל אחד זוכה לאותה יראה עילאה, להיות בבחינת 'אשרי אדם מפחד תמיד' (משלי כח יד). על כן הדרך היעוצה לו בזה היא שיכניס בלבו את יראת העונש, על דרך לשונות הכתובים "והאלקים עשה שייראו מלפניו" (קהלת ג יד), וכן "ודע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט" (שם יא ט).

וזהו 'שופטים ושוטרים' – אם זכה אדם ליראה פנימית מהדר גאון עוזו יתברך, זהו בבחינת 'שופטים' – ששופט את צירו הרע ומכניעו. וגם אם לא זכה לזה, אזי לכל הפחות יעמיד עליו 'שוטרים' – המענישים במקל וברצועה, וזו היא יראת העונש שגם היא סגולתה רבה להכניע לב האדם ולהרחיקו מן הרע.

הנבנס בשערי האמונה והיראה – יזכה לכל המעלות

ויש לרמוז דבר זה בלשון הכתוב (תהלים קיח יט) "פתחו לי שערי צדק אבוא במ אודה ה' – זה השער לה' צדיקים יבואו בו". 'שערי צדק' – זו היא אמונת ישראל הצודקת, שבה מכיר האדם את בורא העולם, שברא במאמר פיו שמים וארץ, ימים וכל אשר בהם, ומלוא כל הארץ כבודו והשגחתו בכל מקום. וכשיזכה לכך, מיד יזכה להכנס בשער לה', זו היא יראת שמים שהיא הפתח ושער לכל התורה

בחינת 'ישעי' - ישועת ה' כהרף עין מכל הגזירות הרעות. יום זה עומד לעומת חטא המרגלים, שהוא שגרם את עיקר הנזק לישראל ונקבעה מחמתו בכיה לדורות. מזה נגרם חורבן בית המקדש, ומשום כך נצרכת הישועה. וזו היא בחינת 'לוחות שניות', כי בלוחות הראשונות היה עיקר התורה במצוות שבין אדם למקום, זו היא בחינת תורה שבכתב. אולם בחטא העגל כשנפלו ישראל מִדְּרָגָתָם, בָּטְלוּ את בחינת ה'נעשה', ומאז עוסקים הם ב'נשמע' - זו היא תורה שבעל פה, אשר על כן אמרו חז"ל כי בלוחות השניות היתה כלולה כל התורה שבעל פה. והיו מענין מצוות שבין אדם לחבירו, כי לאחר שנעשה כביכול פירוד למעלה, נגרם פירוד גם בין הנשמות - בין אדם לחבירו, ולכן יש צורך ביותר בירורים ותיקונים למטה, וזה נעשה בעמל התורה שיעקרו מצוי בתורה שבעל פה.

ואכן, את עוצם הסליחה והכפרה שנעשו ביום הכפורים, שבו הודיע הקדוש ברוך הוא למשה 'סלחתי כדברך' - מבטאת מסירת הלוחות השניות והתורה שבעל פה ביום זה למשה רבינו.

תיקון החטאים שבין אדם לחבירו ביום הכפורים

ומאז ועד עתה נועד יום הכפורים להיות יום סליחה מחילה וכפרה. ועיקרו - לעבירות שבין אדם לחבירו, אשר אינו מכפר לאדם עד שירצה את חבירו, ולכן נצרכים ישראל לראש השנה קודם יום הכפורים, אשר בו ממליכים את הקדוש ברוך הוא על עצמם, וממילא מתוקן הפירוד שנעשה למעלה, ובתיקון הפגם שבין אדם למקום - ממילא נעשית אחדות גם למטה, ומתוקן הפגם שבין אדם לחבירו.

אתערותא דלתתא - מכח דלעילא

ונסיים בדברי קודש מהשפת אמת (שופטים תרל"א) שאמר בשם זקינו הקדוש בעל 'חידושי הרי"ם' זיע"א מגור ז"ל: "שופטים כו' אשר ה' אלקיך נותן כו'. שידע כל אדם כי כל מה שנפתח לו מעט שער, כל אחד לפום שיעורין דליביה, הכל אשר ה' נותן כו' עיין שם". דהיינו, שצריך האדם לזכור כי גם השופטים והשוטרים שנותן הוא עצמו בלבו - הכל באמת ה' אלקיך נותן לך, וכל התעוררות של האדם עצמו באה מכחו יתברך.

שערי הפנימיות

ועוד פירש שם: "וגם הפירוש כפשוטו להיות שופט ושוטר משגיח על כל הרגשה מפתחת הרצון והחשק שבלב. שזה נקרא שער ופתח בפנימיות האדם יהיה רק לה' בלבד, ושלא להיות ברגילות תוך הטבע, רק בישוב הדעת. והאמת כי כפי הישוב הדעת והידיעה שהוא רק ממנו יתברך, כמו כן זוכה להיות נפתח לו השער, כמו שאומרים 'אזמר בשבחין למיעל גו פתחין', כי השבח לה' יתברך מסיר ההסתר מחיצוניות. וזה ענין פסוקי דזמרה קודם התפלה, לגרש הסטרא אחרא."

הכל ממנו יתברך

הוא אשר אמרנו, כי זו היא עבודת האדם בהכנה ליום הדין; יזכור כי ה' יתברך הוא המלך המשפט, וכל מה שייכין עצמו, סוף סוף הכל ממנו יתברך. וזהו 'בזאת אני בוטח' - גם כאשר ניצח דוד המלך את כל מלחמותיו עם הגוים אשר סביבו, לא תלה כלום בעצמו, אלא זכר מי הוא הנותן לו כח לעשות חיל. אך הוא עצמו אינו אלא בבחינת 'לולא' - כמי שאינו כלום.

כאשר תהיה עבודת האדם על דרך זו, ויזכור כי כל עבודתו אינה אלא בלתי לה' לבדו - בוודאי מובטח לו כי יזכה בדין לכתובה וחתימה טובה ולשנה טובה ומתוקה, שנת בשורות טובות, שנת גאולה וישועה.

המרגלים שורשו בפגם שבין אדם לחבירו, כמו שאמרנו שם ישראל "בְּשִׁנְאָת ה' אֲתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (דברים א כז), ואמרו על זה חז"ל (ראה תנחומא שלח יט והובא ברש"י שם): "הוא היה אותם אתכם, אבל אתם שונאים אותו. משל הדיוט אומר, מה דבלבך על רחמך מה דבלביה עלך". נמצא כי עיקר החטא נבע מכך שהיתה שנאה כבושה בלבם כלפיו יתברך רחמנא לצלן, ועל כן המציאו ואמרו כך על הקדוש ברוך הוא.

ובגלל שני חטאים אלו, נחרבו שני בתי המקדש הראשון והשני, הראשון בגלל חטאים שבין אדם למקום, והשני בגלל שנאת חנים שבין אדם לחבירו. חטא העגל החל את הפורענות שבשבעה עשר בתמוז שבו נעשה, ולאחר שנים הרבה הובקעה העיר בו ביום. וחטא המרגלים גרם לפורענות תשעה באב שבו נעשה, ועל בכיתם ביום הזה נאמר להם לישראל "אתם בכיתם בכיה של חנם - ואני קובע לכם בכיה לדורות" (ראה תענית כט.).

אור האמונה מסלק כל הספקות

והנה, בראש השנה קיימת בחינת 'אורי' - זהו אור האמונה, שכאשר שוררת חשכת הכפירה בעולם אי אפשר להבין כלום מהנהגת הבורא יתברך, אך כאשר נדלק אור ואפילו אור קטן, מיד הכל ניכר והכל מובן. זהו אור האמונה המבטל את כל הספקות וכל ההסתר פנים.

על פי מה שגילה לנו אדוננו דוד המלך במזמור 'לדוד ה' אורי וישעי', כי ראשית כל עבודת האלול היא עוצם הבטחון בה', אשר רק לאחריו יכולים ישראל לפתוח בעבודת התפילה

זכירת מעמד הר סיני מביאה לידי אמונה

על דרך זו מפרש רבינו הגר"א זיע"א את הפסוק "שמע ה' קולי אקרא", 'קולי' זהו השופר הנשמע בראש השנה, ואקרא' זו קריאת ישראל אל ה' ביום הכפורים.

והטעם, כי את קול השופר שמעו ישראל במתן תורה, כנוסח התפילה במוסף לראש השנה בברכת 'שופרות': "ובקול שופר עליהם הופעת". ובמתן תורה התבטלה כל מציאות החטא מישראל, ואפילו חטא אדם הראשון נתקן, "ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה זוהמתן" (ראה שבת קמז.), וכמו שאמרנו חז"ל (ראה שמות רבה ז) על הפסוק (שמות לב טז) "חרות על הלוחות", שזכו לחרות מגלויות, ממלאך המוות ומן היסורים.

אמנם, כל בחינת מציאות הרע שְׁכָה לאחר מכן כאשר נכשלו ישראל בחטא העגל. ולכן ביום ראש השנה משתדלים ישראל להחזיר עטרה ליושנה, ולהשיב את הקדושה שזכו לה ביום מתן תורה. וזהו הטעם להזכרת מעמד הר סיני באריכות בפסוקי 'שופרות' ובברכתן, כדי להמשיך ולהשריש את האמונה בשלימות, ולזכות שוב להיות כל ישראל יחד באמירת 'נעשה ונשמע'.

וזהו טעם נוסף לזה שנקבע ראש השנה קודם יום הכפורים, שכן כל זמן שעדיין לא זכו ישראל לאמונה, אינם מבקשים לעסוק בכפרה, כי כל תאוותם היא לנגד ה', ומקבלים הם על עצמם כל דין שיעשה בהם ריבונם, "אם כעבדים עינינו לך תלויות", 'נעשה' קודם ל'נשמע'.

לוחות שניות - אור תורה שבעל פה

אך לאחר מכן, ביום הכפורים, אז מתקיימת בישראל

מה שגילה לנו אדוננו דוד המלך במזמור 'לדוד ה' אורי וישעי', כי ראשית כל עבודת האלול היא עוצם הבטחון בה', אשר רק לאחריו יכולים ישראל לפתוח בעבודת התפילה. נמצא, כי גם הצדיקים הזוחלים ורועדים מיום בואם, אין הדבר פוגם כמלוא נימה בבטחונם בו יתברך. ואדרבה, דווקא בגלל עוצם בטחונם בצורם, יודעים הם כמה אומלל הוא מי שלא זכה לכך, ועל כך היא תפילתם, כי יזכו להמשיך ביראתם ולהעמיק בה עוד ועוד. וכך פחדם אינו אלא מזה שיתרחקו מקרבת אלקים חלילה. כי עובדי ה' האמיתיים אינם באים לידי תפילה אלא מתוך בטחון.

זכור ברית

וכמה מאירים הדברים על פי דברי הגמרא במסכת מנחות (מג.) על דוד המלך עצמו, שבשעה שעמד בבית המרחץ ערום בלא מצוות, נזכר במילה ונתייבשה דעתו. ויש לרמז בזה, כי גם בשעה שבא לרחוץ עצמו מן העבירות, הזכיר לעצמו את ברית המילה, ובזה השלים תשובתו. כי המילה היא ברית בין ישראל לאביהם שבשמים, וחתומים הם בחותמו שהוא אמת בבשרם, והמזכיר לעצמו את מציאות ה' יתברך, בוודאי יעזוב מיד את דרכו הרעה ויִדְבֶּק בדרך הטוב.

הממליך את ה' בא לידי יראה

מטעם זה, רגילים ישראל להזכיר את 'המלך' באימה וביראה ביום ראש השנה, ומסופר על הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א, שבשעה שהזכיר 'המלך' מיד התעלף, כי ביום זה ממליכים ישראל את ה' בעולם, ואין בו שום הסתר פנים, ובוודאי הנותן אל לבו דברים כהווייתם מתמלא הוא יראה עצומה ונוראה.

לכך ירמזון דברי הכתוב "אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח". כי ביום קדוש זה של ראש השנה, אין שום הסתר כלל, וממילא לא אירא רע כי אתה עמדי. או אז מתעוררת קרבת ה' בלב כל איש ישראל, ונקודת האמת הפנימית שבקרבם בוערת בשלהבת אש קודש.

קרבת אלקים לי טוב

ובאמת, בעלי מדרגה ממשיתים בעבודה זו גם ביום הכפורים, ועיקר עבודתם ביום הזה אינה בכפרת העוונות, אלא בהמשכת אהבת ה', בדרך תפילה על קרבתו יתברך, "שמע ה' קולי אקרא וחנני וענני", ומהי בקשתם היחידה. "לך אמר לבי בקשו פני, את פניך ה' אבקש", כי רצונם אחד הוא ואין בלתו - לזכות להארת פני ה' אליהם.

ואם אכן זכו למעלה זו, אזי מסיימים הם את תפילתם ומבקשים: "וקוה אל ה' חזק ויאמץ לבר וקוה אל ה'" - קיווי אחר קיווי, שימשיכו היראה והאהבה שזכו להם בראש השנה וביום הכפורים, ללוות אותם בשלימות בכל ימות השנה, שיזכו תמיד לאמונה שלימה ולבטחון בה'.

חטאי העגל והמרגלים - שורש כל הצרות

ומעתה יש לבאר, כי 'אורי' זהו ראש השנה, בא כנגד חטא העגל, ו'ישעי' זה יום הכפורים - מכפר על חטא המרגלים. כי שני חטאים אלו היו החטאים החמורים ביותר שנכשלו בהם ישראל במדבר, ואת פירותיהם הבאושים אוכלים אנו עד היום הזה. אלו הם הפעם הראשונה והעשירית שבהן הכעיסו ישראל את ה' במדבר.

והנה, חטא העגל עיקרו בין אדם למקום, שאמרו לאותה תבנית שור אוכל עשב "אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים" (שמות לב ד). אך חטא